

Ko internet več ni naš prijatelj...

O čem bi pisala? - sem se spraševala cel teden. Ideje ni in ni bilo. Nekaj relevantnega. Poučnega. Zabavnega? Nič. O koroni in ukrepih že zljajano pišejo mediji, ki se že sami izgubljajo v poplavi fake newsov. In tako, čisto naključno, zvečer med brskanjem po Facebooku "naletim" na posnetek, zaradi katerega mi se več ni spalo. TIK TOK challenges! Ga delim z vami, nič bat!

Nevarnost na internetu je tema, ki obstaja od kar obstaja internet. Vsi smo že poslušali o pasteih, o kraji podatkov, denarja, slik, izsiljevanja in še in še. **Facebook** poznamo vsi, z nami je od leta 2004 in ga ima že vsaka babica, ki z ponosom deli z vsemi slike svojih vnučkov v bazenu, čeprav ji starši otroka tega niso dovolili. Facebook je postal svet v malem. Lahko si prebereš novice ali pa kupiš traktor! Skoraj vsi poznamo tudi **Instagram** - platforma za prikaz **popolnega življenja**, perfektne opremljene hiše z bazenom, popolne hrane, popolne kože in riti. Pa je res popolno? Izza kamere in številnih filtrov pa še vedno obstajajo razmetana kuhinja, akne in celulit. Romantične večerje na sliki ne razkrivajo, da se v resnici nista pogovarjala cel teden zaradi napačno pospravljenega ponve, popoln make-up, ki ga v realnem življenju nimaš niti na poroki, čeprav si pokupila cel DM. A Jennifer Lopez (51) je na slikah videt super fit, zategnjena in obraz gladek kot najdragocenejša kitajska svila. In potem ji naše mame zavidajo! Čemu le, draga mati? Da ti Scott Barnes z čopiči spremeni obrazno strukturo in njegov mož natakne lase, ki so kupljeni od revne Tajke ali Indijke? Photoshopu?

Ne verjemi vsemu kar vidiš!

Pred kratkim so slovenske influencerke med sabo imele izziv za objavo slik in storitev brez filtra. Milo rečeno sem bila šokirana, ker punce, ki jih spremljam niso umetne. Pa sem se zmotila. Pred tem sem se spraševala, a začnem tudi jaz metat denar na drago kozmetiko, ker hej, punca je brez enega mozoljčka v cvetu pubertete, mene pa pri 25 letih moti mozolj sred čela, ker sem pojedla čokoladico preveč.

Nedavno je ena od sester družine Kardashian skoraj dobila živčni zlom, ker je bila objavljena nefotošopirana slika. In zdaj je cel svet videl njeno naravno telo z šlaufki. Se zavedate, da so nekatere bolezni posledica tega, da hočemo bit popolni? Se spomnite debat o bulemiji in anoreksiji 10 let nazaj? Moderno je bilo biti suh, kot manekenke, hrana ni bila v modi. Danes je enako, vendar drugače zapakirano! Zdaj govorimo o neuspelih plastičnih operacijah.

Da ne bi mislili, tudi fantje so žrtve depresije, anksioznosti in zavidanja bogatašem in perfektnemu življenju, polnim garažam, jahtam. Pred garažo slikaš pravkar kupljen pregrešno drag avto poljubne znamke in bleščeče feltne, da se pohvališ, da maš! V hladilniku pa imaš vsak mesec isti meni - kruh in doručke. *Al boljše jokat v Ferrariju, ko na beciklu!*

Živimo v poplavi aplikacij, ki jih mimogrede lahko naložimo na telefon. Piece of cake! In potem **postanemo njihovi sužnji**. Zakaj?

Seveda nas vse aplikacije, ki jih uporabljamo malo očarajo. Prav zabavne so, kajne? Problem je, da to **niso samo zabavne aplikacije**. Nekaj najpametnejših ljudi na svetu je namensko oblikovalo te sisteme, da vas zasvojijo in obdržijo na spletu.

Bivši direktorji Facebooka so odprto spregovorili o tem kako so v aplikacije družbenih omrežij vgrajene **dopaminske** povratne zanke. Naši možgani dobijo **kemično vzpodbudo** pri vsaki pozitivni interakciji in tega si potem želimo vedno več (Varniinternet.si). Zato strokovnjaki za otrokov razvoj svetujejo, da otrokom (dojenčkom) ponudimo risanke, razne telefonske aplikacije čim pozneje, za dobro njihovega mentalnega razvoja. Ker so navajeni intenzivnih dražljajev prek ekrana, jim monotona žoga ali vlakec z zvočnimi efekti niso zanimivi. Odvisnost od telefona in njegove intenzivne vsebine je postal velik problem. Vodja novogoriškega Centra za zdravljenje zasvojenosti Miha Kramli: "*Od 227 v lanskem letu pri nas jih samo 16 ni bilo povezanih s telefonom.*" (Siol.net)

Pojavil se je tudi pojav **FMO** (fear of missing out) ali bojazen, da ja ne boš kaj zamudil! Nevede smo postali obsedeni z življenji drugih.

Pravijo, da je Facebook za dolgočasne, Twitter je za slabe ljudi (pozdrav Jankotu iz parlamenta), na Instagramu so vsi popolni (razen tebe). In za koga ali kaj je **TIK TOK?**

Tik tok je namenjen kreiranju kreativne vsebine, zato je primarno veliko posnetkov z plesno ali pevsko vsebino, imitacijami. Naj poudarim, niso vsi slabi, nekateri so res zabavni in poučni. A po drugi strani je to tudi aplikacija, ki je požela več kritik kot pohvale. Zakaj? Zaradi resnih poškodb in celo **smrti**. Tik tok največ uporabljajo osnovnošolci in najstniki. Virtualna mladina. Naivna mladina.

Spomnim se enega prvih izzivov, ko so jedli blazinice pralnega praška. Mislila sem si, evo, naravna selekcija at its finest. Ampak glupi, zdravju škodljivi izzivi so se nadaljevali do te mere, da so povzročili smrt mladih oseb, otrok.

A vam naštejemo Tik tok challenge in kratek opis? Ajde!

Coronavirus challenge – ližejo wc školjke na javnih mestih, prepričani da ne morejo zbolet za virusom! *Čestitam, korone mogoče ne boš dobil, kaj pa parazite?*

Eye challenge – z varikino, peno za britje in drugimi sestavinami si posvetliš oči. *Al pa če kupiš barvne leče, kot vsi normalni ljudi?*

Blackout challenge – ne dihaš. Da bi dosegel stanje zadetosti. Brez kisika so otrokom odpovedali možgani.

Penny challenge – med tem ko filaš telefon, porini bakren kovanec med polnilec in vtičnico in upaj, da te ne strese. *Dragi straši, baby varovala za vtičnice kupite svojim najstnikom, ne malčkom.*

Skull breaker challenge – dva prijatelja spodneseta tretjega prijatelja, da si razbije glavo.

Silhouette challenge – preobrat iz širokih oblačil, rdeč filter in silhueta nagih oseb. *Veš, da se lahko ta filter odstrani in pristaneš na porno straneh? No, zdaj veš. Ni zakaj.*

WAP challenge – seksualno provokativen ples na vulgarno besedilo, na katere plešejo tudi predšolski otroci. *Pedofili si manejo roke in pripravljajo robčke ob takih posnetkih!*

Vse to še ne bi bilo tako sporno, če bi te neumnosti izvajale samostojne, odrasle osebe.

Pozabljam, da so otroci kot gobe, ki vpijajo vse kar vidijo pri odraslih "vzornikih". Otrokom ne moremo prepovedati interneta in njegove vsebine, a lahko nadziramo njihovo dejavnost, omejimo uporabo in jih, kar je najpomembnejše od malih nog učimo, kaj je prav in kaj ne. Kaj je etično in moralno in kaj ne. Naučimo jih tudi, da ne smemo biti nestrpni do drugih in drugačnih. Kar me pripelje do še ene pomembne točke temnega spleta. Kar je, v končni fazi, skupna točka vseh omenjenih aplikacij.

Sovražni govor, negativni komentarji, žalitve, grožnje. Ja, tudi to je naš spletni vsakdan. Podpihovanje sovraštva. Glasni revolucionarji na Facebooku, ki ostanejo glasni samo za ekranom. Od kar smo zaradi virusa zaprti za svojimi varnimi zidovi, se je grdo obnašanje razširilo še hitreje, kot se je razširil Covid. Sej vem, da je dolgčas, ampak tebe se ne tiče zakaj se je Cvetka pobarvala na rozasto in zakaj je slovenska influencerka, za katero nisi nikoli slišal, dala sinu ime po redki roži? Preprosto glej vsebine, ki te zanimajo! Algoritmi na aplikacijah namreč tako delujejo. Če boš kliknil na vsak članek o Damjanu Murku in obvezno pustil komentar urednikom novic, da je pomembnejših novic na svetu, lahko pričakuješ, da boš med prvimi, ki jim bo facebook kot pomembno novico ponudil koledar nagega Murka! Murko se zaradi tvojih nesramnih komentarjev verjetno ne bo kaj dosti obremenjeval. A so ljudje, ki si bodo zaradi tvojih grdih komentarjev vzeli življenje. Samomori zaradi družbenih omrežij so še kako pogosti.

Naj vam napišem zgodbo, ko je sistem zatajil, zlobni jeziki pa so rezultirali s samomorom 23 letnega dekleta iz ZDA. Long story short: pijana in napol zavestna je bila pri štirinajstih posiljena s strani popularnega fanta, športnika, katerega oče je minister. On ni bil nikoli obsojen. "*Cipa, dobila si, kar si iskala.*" "*Kurba.*" "*Lažnivka.*" "*Samo pozornost iščeš.*" To je le nekaj od stotine zapisov in sporočil, ki jih je prejela *prek družbenih omrežij*. "Ljudje so me klicali prasica, kurba in cipa – prav vsak dan," je zapisala v eseju v reviji Seventeen leta 2013, leto, preden se je prvič skušala ubiti (rtvslo.si). Zakaj moramo obsojati in žaliti? Resno se sprašujem.

Za najmlajše z vami delim tudi video **Brez kožuščka**, ki otrokom razloži, kaj se zgodi če se razgalimo in nekomu pošljemo sliko.

Varno rabo interneta in po pameti,

Avtorica: Tamara Lončarič, Semič, 15.4.2021